

Tunsberg bispedømmeråd

Høringssvar:

Justering av hovedgudstjenesten og alminnelige bestemmelser

Høringstema 1: Hvordan øke kvaliteten og antall deltakere i gudstjenesten

Høringsspørsmål 1 a: Hvordan mener dere gudstjenestereformen har påvirket gudstjenestelivet i deres menighet og i Den norske kirke?

Som det kommer fram i høringsnotatet, kan det ikke måles en øking i gudstjenestedeltakelsen i Den norske kirke etter innføringen av gudstjenestereformen. Dette stemmer også for gudstjenestedeltakelsen i Tunsberg bispedømme. Statistikkene viser en svak gradvis nedgang i den samlede gudstjenestedeltakelsen for hvert år. Ved innføringen av gudstjenestereformen ble det holdt kurs for ansatte og for menighetsrådene. Det var et stort arbeid å følge opp arbeidet med de lokale grunnordningene, og de innkomne søknadene om grunnordninger bekreftet inntrykket av at menighetenes medlemmer ble involvert i prosessen fram til søknad. Det finnes variasjoner av hvor mange menighetsmedlemmer som var involvert, og involveringen preges av forskjellen mellom det som kan karakteriseres som resurssterke menigheter kontra menigheter med færre ressurser. Men uavhengig av dette har menighetsrådene så godt som alle steder mobilisert gudstjenesteutvalg, og andre leke medlemmer i utarbeidelsen av forslag til hovedgudstjenester. Det er innhentet reaksjoner underveis, og det ble innkalt til menighetsmøter.

Menighetenes fagpersoner har naturlig nok også vært nært tilknyttet prosessen. Arbeidet med utforming av lokal grunnordning ble i mange menigheter et stort dugnadsarbeid, og det har bidratt til en økt liturgisk kompetanse blant gudstjenestedeltakerne i menigheten. Gudstjenestereformen har også skapt et mangfoldig gudstjenesteliv med lokalt preg, slik reformen hadde som intensjon.

1 b: Hva har fungert godt, og hva har fungert dårlig ved gudstjenestereformen:

I tillegg til det som er beskrevet i 1a, kommer den økte involveringen av lekfolk i gudstjenesten (medliturger og frivillige). Det er en styrke for gudstjenestelivet at flere har fått eierskap til gudstjenesten både gjennom planlegging og medvirkning. Det har blitt utfordrende mange steder at det har blitt veldig mange forskjellige gudstjenester i kirker og menigheter som ligger nær hverandre. Det har ført til at mange uttrykker en opplevelse av utenforskap og fremmedgjøring. Gudstjenestedeltakerne har særlig pekt på at det rike mangfoldet av liturgisk musikk også kan føre til at det blir krevende å delta i menighetssvar.

1c: Hvilke av de momentene som er nevnt ovenfor mener dere vi særlig bør rette vår oppmerksomhet mot i gudstjenestearbeidet framover?

Det vil etter vår oppfatning være en styrke om det blir vedtatt faste grunnordninger som tydelig beskriver gudstjenestens profil og som er gjenkjennelige i alle menigheter. (F.eks. høymesse, forenklet høymesse, barne- og familiemesse, ungdomsgudstjeneste). Innenfor disse grunnordningene bør det være rom for at den enkelte menighet kan gi gudstjenesten et stedegent og lokalt preg. Så lenge menigheten holder seg innenfor rammen av en av disse grunnordningene, er det ikke behov for ytterligere søknad og godkjenning.

Det er viktig med ordninger som frigjør ressurser og engasjement i gudstjenestearbeidet lokalt, og redusere omfanget av byråkratisk behandling knyttet til gudstjenesteordningene.

1d: Hvilke behov ser dere for et mer variert gudstjenesteliv med ulike former for gudstjenester?

Gudstjenestearbeid må være både dynamisk og forutsigbart. Det er viktig å lytte til den enkelte menighet og deres gudstjenestearbeid. Se også punkt 1c.

Høringstema 2: Alminnelige bestemmelser for hovedgudstjenesten

Høringsspørsmål 2: Mener dere at det er behov for å justere eller presisere noe ved prosedyren for hvordan menighetens lokale grunnordning utarbeides og vedtas (jf. Alminnelige bestemmelser)? Hva bør endres?

I Tunsberg bispedømme er det en rutine for godkjenning av vesentlige endringer i gudstjenesteordningen, eller innføring av nye ordninger. Menighetsrådet sender søknad til prosten etter at menighetsmøtet har diskutert saken lokalt. Prosten er delegert myndighet fra biskopen til å godkjenne lokale ordninger.

Biskopens tilsyn bør ivaretas positivt gjennom oppmuntring til utvikling av lokalt gudstjenesteliv innenfor fastsatte rammer. Se 1c. Dagens godkjenningsrutiner bør tydeliggjøres og forenkles, for eksempel gjennom bruk av kortfattede standardskjema. Det er naturlig at prosten, som biskopens representant, har et ansvar for lokal oppfølging i det enkelte prosti. Ved visitas er biskopens tilsyn med gudstjenesteordningen et viktig tema.

Tunsberg bispedømmeråd er enig i forslaget om forenkling av prosedyrene. Det er naturlig at prostene følger opp dette lokalt på vegne av biskopen.

Høringstema 3: Justeringer i hoveddel 1: Samling, ledd 1-8

3a: Ledd 1 forberedelse

3b: Ledd 1 Forberedelse

3c: Ledd 2 Inngangssalme

3d: Ledd 3 Hilsen

Tunsberg bispedømmeråd har ingen innvendinger til forslag til endringer i disse leddene.

3e: Ledd 4 Samlingsbønn

Høringsspørsmål 3e: Er dere enige i at samlingsbønnen ikke lenger blir obligatorisk, men et valgfritt ledd?

Det bør drøftes videre om det faktisk er et godt valg å gjøre samlingsbønnen valgfri, og innføre dagens bønn som fast ledd i liturgien. Mange liker vel så godt samlingsbønnene. Det kan også være et godt grep å legge «Dagens bønn» som ledd 4, lest enten av liturg eller medliturg.

Det er foreslått en ny samlingsbønn, samlingsbønn 9. Det kan stilles spørsmål ved om man trenger denne nye samlingsbønnen, for den har både en form og et innhold som gjør den krevende å bruke. Derfor bør ikke samlingsbønn 9 bli med som mulig valg av samlingsbønn.

3f: Ledd 5 Syndsbekjennelse

Høringssspørsmål 3f: Har dere endringsforslag eller kommentarer til leddet syndsbekjennelse i høringsforslaget?

Høringen foreslår å videreføre muligheten for å plassere syndsbekjennelsen enten som ledd 5, eller som ledd 16 i sammenheng med forbønnsdelen. Det er foreslått en forenkling av liturgens innledning til syndsbekjennelsen fra tre varianter til bare en: «*Liturgen: Guds barmhjertighet er stor. La oss bøye oss for Gud og bekjenne våre synder.*» Den forenklingen virker forståelig, men litt unødvendig. Innledningen «Guds barmhjertighet er stor» er en ny formulering som kan kjennes unaturlig.

Tunsberg bispedømmeråd støtter forslaget om forenkling av innledningen til syndsbekjennelsen slik det er foreslått i høringsnotatet.

Bispedømmerådet mener at det er viktig at menighetene fortsatt kan ha anledning til å søke biskopen om å bruke lokalt utformede syndsbekjennelser.

3g: Ledd 6 Bønnerop Kyrie

3h: Ledd 7 Lovsang Gloria

Tunsberg bispedømmeråd har ingen innvendinger til forslag til endringer i disse leddene.

3i: Ledd 8 Dagens bønn

Høringssspørsmål 3i: Er dere enige i at ledd 8 Dagens bønn blir obligatorisk i alle hovedgudstjenester og ikke et valgfritt ledd?

Det vises til argumentasjon under punkt 3 e samlingsbønn.

Høringssspørsmål 3j: Gi eventuelt andre kommentarer til høringstema 3

Høringstema 4: Justeringer i hoveddel II. Ordet, ledd 9-17

Høringssspørsmål 4: Har dere endringsforslag eller kommentarer til hoveddel II. Ordet?

Tunsberg bispedømmeråd har ingen innvendinger til forslag til endringer i disse leddene.

Høringstema 5: Justeringer i hoveddel III. Nattverd, ledd 18-21

Høringsspørsmål 5a: Kommenter gjerne nattverdpraksisen i menighetene i dag med tanke på særkalk og/eller intinksjon, og med tanke på mottakelsen av nattverd stående eller knelende på alterringen/altersranken

For å bevare og fremme et inkluderende gudstjenesteliv i den enkelte menighet og kirke, er det viktig å tilrettelegge for nattverdfellesskap for alle. Intinksjon utelukker de fysiske hindringene som gjør det umulig for mange å komme fram for å motta nattverd i menigheten fellesskap. Intinksjon som utdelingsform er enklere og tilrettelegge slik at alle mennesker, uavhengig av funksjonsnivå, kan delta i nattverden. Intinksjon bør derfor ikke problematiseres, men stå tydelig som et likeverdig alternativ. Intinksjon fører også til et høyere antall deltakere ved nattverd.

Høringsspørsmål 5b: Gi gjerne kommentarer til valgene av ordene som er foreslått (Ordvalg i nattverdliturgien)

Det gir mening å erstatte det ordet «legeme» med «kropp» i nattverdliturgien. Bruken av «kropp» bør gjennomføres i hele liturgien, og ved alle valg av nattverdbønner.

Høringsspørsmål 5c: Er dere enige i at takkofferet inngår i nattverdliturgien, og ikke i forbønnleddet?

Å la takkofferet inngå i nattverdliturgien kan være viktig i gudstjenesten. Ved å ha takkofferet som del av nattverddelen kan det vises fram at våre gaver, det vi kan gi: penger, brød og vin / drikke forvandles i møte med Kristus og gis tilbake til oss som gaver og som det er vår plikt å forvalte rett.

Høringsspørsmål 5e: Har dere kommentarer til ledd 19 og 20 i høringsforslaget?

Angående prefasjonen. I rubrikken står det at den innledende lovprisningen er enten knyttet til kirkeåret, eller tilpasset den enkelte nattverdbønn. Det er nå utviklet 7 nattverdbønner. I en av nattverdbønnene skal kirkeårsprefasjonen brukes, i de seks andre er det valgfritt å bruke lovprisning tilknyttet nattverdbønn eller kirkeårsprefasjon. Siden det er så mange muligheter for å utelate prefasjon knyttet til kirkeåret, kan det antas at selve kirkeårsprefasjonen nå er på vei ut av gudstjenestefeiringen i Den norske kirke. Om så skjer, vil det få innvirkning på hvordan vi lar kirkeåret prege vårt gudstjeneste. Kirkeåret, og veksling av prefasjon i tilknytning til kirkeåret er en tradisjon i vår gudstjenestefeiring som det bør tilstrebes å verne om. Derfor bør det komme sterkere fram i rubrikken at kirkeårsprefasjonene bør foretrekkes, eventuelt at det gjøres til eneste alternativ i de fleste nattverdbønnene.

Høringstema 6: Justeringer i de enkelte nattverdbønnene

Høringsspørsmål 6: Gi gjerne kommentarer eller endringsforslag til nattverdbønnene

Det vises til kommentar til høringsspørsmål 5e om prefasjonsdialogen. Bortsett fra dette er justeringen av nattverdbønnene i tråd med intensjonen, at språket skal strammes opp og gjøres enklere. At «kalk» blir erstattet med «beger» i nattverdbønnen er en naturlig konsekvens av justeringen av liturgien.

Det fungerer at man har erstattet familiemetaforen i nattverdbønn E med begrepet –venner.

Nattverdbønn G er ny. Det har vært behov for en fullt utskrevet og kort nattverdbønn, og det er fint at denne kommer inn som en godkjent versjon.

Høringstema 7 Justeringer i hoveddel IV Sendelse, ledd 22-15

Høringsspørsmål 7: Har dere kommentarer eller endringsforslag til hoveddel IV. Sendelse?

Ingen kommentarer til leddene, men rubrikken etter ledd 25: Postludium/Utgangsprosesjon er unødvendig lang og detaljert. Vi vil foreslå at rubrikken strykes etter linje 2.

Tunsberg bispedømmeråd
22.03.18